

KERTAUSKYSYMYKSIÄ GE 9/SYKSY

Saadaksesi kokeesta yläarvoisen sinun tulee osata ainakin lihavoidut asiat.

(kpl 2) KARTTA

1. **Opettele ilmansuunnat, yleisimmät karttamerkit (s. 18-19 + tunnilla käytetyt, esim. lähde, suo) ja mittakaavan käyttö.**

(kpl 5) PERUSKALLIO

1. **Milloin Suomen kallioperän vanhimmat osat ovat syntyneet?**
2. Minkä nimiset vuoristot Suomessa poimuttuivat noin kaksi miljardia vuotta sitten? Miksi niitä ei juuri enää ole? Osia niistä on kuitenkin jäljellä. Miksi nämä osat ovat säilyneet?
4. **Mikä on Suomen yleisin kivilaji ja mistä mineraaleista se muodostuu?**
5. Mitkä ovat kivilajiryhmät ja miten ne ovat syntyneet?
6. Mikä muuttunut kivilaji graniitista tulee, kun se joutuu vuorten poimutuksiin, sulaa ja jäähmettyy uudelleen?
7. **Määrittele kivilaji, mineraali ja malmi. Anna jokaisesta esimerkki.**

(kpl 6, 7, 8) JÄÄKAUSI

1. Miksi jääkausia syntyy?
2. **Milloin oli viimeisin jääkausi?** Miten ja mistä se alkoi? **Missä suunnassa jää liikkui?** Milloin mannerjää oli laajimmillaan? Mitä alueita se silloin peitti alleen?
3. **Mitä merkkejä/muodostumia jää jätti Suomen luontoon?** Syntyivätkö ne jään etenemisvaiheessa vai sulamisvaiheessa? **Selitä muodostumien synty tapa (opettele ainakin neljä).**
4. Mihin kahteen pääryhmään maalajit jaetaan? Milloin ja mistä ne ovat syntyneet? Anna kummastakin ryhmästä esimerkkejä. Mitä tarkoitetaan lajittuneella ja lajittumattomalla maaineksella?
5. **Miksi maa kohoaa Suomessa (etenkin Perämeren rannikolla)?**

(kpl 9) METSÄT JA SUOT

1. Miten kasvillisuus on kehittynyt Suomessa jääkauden jälkeen?
2. Miten Suomen soita voidaan luokitella pinnanmuodon mukaan? Missä päin Suomea mitään suotyyppiä esiintyy?
3. Miten Suomen soita voidaan luokitella kasvillisuuden mukaan?
4. Miksi Suomen soista vain noin puolet on enää luonnontilassa?

(KPL 10) JÄRVET JA JOET

1. **Määrittele vesistö, valuma-alue, vedenjakaja ja laskujoki.**
2. **Miten pohjavesi syntyy?** Millaiset alueet ovat tärkeitä pohjavesialueita? **Mikä on lähde?**

(kpl 11) ITÄMERI

1. Millaisia erikoispiirteitä Itämerellä on verrattuna valtameriin?
2. **Selitä murtovesi,** suolapulssi, happikato, vieraslaji (kirjassa käytetty sanaa tulokaslaji).
3. **Mitä rehevöityminen tarkoittaa? Mikä sen aiheuttaa? Mitä haittaa siitä on Itämerelle?**
4. Itämeren alueen kartta: Itämeri, sen rannikkovaltiot, suurimmat saaret